

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Освітня програма	Право
Заняття:	4-й семестр (3,4 чверть)
Лекції	2 години на тиждень згідно розкладу
Практичні/семінарські	1 година на тиждень згідно розкладу
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Мова викладання	українська

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Махова Лілія Олексіївна
Посада	старший викладач кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	моб: 095-368-01-05, 067-918-73-19
Е-mail	Makhova.L.O@nmu.one
Профайл	http://cgp.nmu.org.ua/ua/vykl.php
Персональна сторінка	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=4Eox8y8AAAAJ
Консультації	ауд.10/314, 2 години на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра цивільного, господарського та екологічного права. 49005, м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 314.
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) Makhova.L.O@nmu.one Teams

1. Анотація до курсу

Вивчення курсу вибіркової дисципліни «Сімейне право» дозволяє визначити актуальні проблеми теоретичного та практичного характеру сучасного сімейного права України, виявити недосконалість правового регулювання сімейних відносин, дослідити основні прийоми і способи вирішення правозастосовних проблем у досліджуваній сфері відносин, виробити навички щодо правового аналізу та наукового обґрунтування напрямів удосконалення діючого сімейного законодавства України.

2. Мета та завдання вибіркової дисципліни

Метою вивчення вибіркової дисципліни «Сімейне право» є:

- засвоїти необхідний обсяг систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, що формують юридичне мислення у сімейних відносинах;
- набути умінь і навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних ситуаціях;
- знати та вміти аналізувати загальні положення та сфери дії сімейного законодавства, застосовувати положення законодавства для вирішення сімейно-правових спорів;
- проводити ґрунтовний юридичний аналіз конкретних життєвих ситуацій, які виникають в сім'ї;
- складати проекти сімейно-правових договорів, окремих звернень громадян до державних та судових органів.

Завдання курсу:

- вивчити систему чинного сімейного законодавства та проблем його розвитку;
- розуміти зміст та особливості сучасних проблем правового регулювання сімейних відносин;
- оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- засвоїти основні правові механізми вирішення проблем сімейного права теоретичного та практичного характеру;
- набути стійкі навички застосування сімейного законодавства у практиці правозахисної, правозастосовної, наукової та іншої діяльності;
- сформувати у студентів наукового світогляду і правової культури, які сприятимуть вибору правильної поведінки у сучасному світі.

3. Результати навчання

РН ₄	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
РН ₅	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю
РН ₆	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему
РН ₂₁	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки
РН ₂₂	Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях
РН ₂₃	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

Орієнтуватися в особливостях правового регулювання сімейно-правових відносин.
Своєчасно визначати проблеми правового регулювання сімейно-правових відносин і, керуючись нормами діючого законодавства України, вирішувати питання захисту прав та інтересів суб'єктів сімейного права.
Тлумачити чинне сімейне законодавство та правильно застосовувати його при вирішенні практичних завдань, аргументуючи власну точку зору щодо прийнятого рішення
Застосовувати набуті знання у різних сімейно-правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
Складати проекти необхідних актів застосування сімейного права відповідно до правового висновку зробленого у різних сімейно-правових ситуаціях.
Вирішувати сімейно-правові спори, що можуть виникати під час перебування у сімейно-правових відносинах.

4. Структура курсу ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять на 4-й семестр	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ на 4-й семестр	30
ДРН 1-6	1. Поняття, предмет, методи, принципи сімейного права. Джерела сімейного законодавства.	2
ДРН 1-6	2. Сімейні правовідносини.	2
ДРН 1-6	3. Шлюб. Недійсність шлюбу.	4
ДРН 1-6	4. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.	4
ДРН 1-6	5. Особисті немайнові правовідносини подружжя	2
ДРН 1-6	6. Правовий режим майна подружжя.	4

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять на 4-й семестр	Обсяг складових, години
ДРН 1-6	7. Шлюбний договір.	1
ДРН 1-6	8. Зобов'язання подружжя по утриманню	1
ДРН 1-6	9. Визначення походження дітей	2
ДРН 1-6	10. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей	2
ДРН 1-6	11. Майнові правовідносини батьків та дітей	2
ДРН 1-6	12. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: усиновлення, опіка та піклування.	4
	ПРАКТИЧНІ на 4-й семестр	15
ДРН 1-6	1. Історія розвитку сімейного права та сімейного законодавства. Поняття та джерела сімейного законодавства України.	1
ДРН 1-6	2. Шлюб та сім'я. Недійсність шлюбу. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.	4
ДРН 1-6	3. Особисті і майнові правовідносини подружжя.	2
ДРН 1-6	4. Особисті правовідносини батьків та дітей.	2
ДРН 1-6	5. Майнові правовідносини батьків та дітей	2
ДРН 1-6	6. Інші форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу	4
	Контрольні заходи	6
	РАЗОМ за 4-й семестр	52

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/310 для проведення лекційних та семінарських занять.

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	Засоби діагностики	Процедури	засоби діагностики	процедури
Лекції	Контрольні завдання за кожною темою	Виконання завдань під час лекцій	диф.залік	визначення середньозваженого результату поточних контролів; надання відповідей під час заліку
Семінари/ практичні	Контрольні завдання за кожною темою	Виконання завдань під час семінарських занять		
	або індивідуальні завдання	Виконання завдань під час самостійної роботи		

6.3. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за оцінки за роботу на семінарських заняттях (оцінюється всі заняття, участь у занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 10 балів). Отримані бали на семінарських заняттях (максимально 20 балів) додаються до оцінки з підсумкової (тестової) роботи в кінці семестру (30 балів) та є підсумковою оцінкою за вивчення навчальною дисципліною. Підсумкова тестова робота наведена нижче в таблиці і складає максимум 100 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100
--	--

6.4. Критерії оцінювання за роботу на семінарських заняттях:

Семінарські заняття оцінюються максимально у 10 балів кожне, причому:

10 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури;

8 балів – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу;

6 балів – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії;

4 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

2 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

0 балів – відсутність відповіді.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність студентів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Студенти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс-365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Сімейне право» (www.do.nmu.org.ua)

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для студентів денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності студент має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо студент захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Студентам, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших студентів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність, військовий стан або в період епідемій) навчання може відбуватися дистанційно - в онлайн-формі, за графіком, погодженим з викладачем.

7.5. Бонуси. Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії студентам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту вибіркової дисципліни «Сімейне право».

8. Ресурси і література:

НОРМАТИВНІ АКТИ

Міжнародно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини. Документ Організації Об'єднаних Націй, прийшлий і проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.
2. Конвенція про захист прав людини та основних свобод. Рим, 4 листопада 1950 року. Ратифіковано Законом України від 17.07.97 р.
3. Європейська соціальна хартія. Страсбург, 3 травня 1996 р.
4. Європейська конвенція про громадянство. Документ Ради Європи, Страсбург, 6 листопада 1997 р.
5. Конвенція про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах. Міжнародна угода від 22 січня 1993 р.
6. Віденський Міжнародний план дій з проблем старіння. Документ Організації Об'єднаних Націй, Відень, 5-6 серпня 1982 р.
7. Конвенція про права дитини. Документ Організації Об'єднаних Націй, схвалено на 44-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, резолюція 44/25 від 20 листопада 1989 р.
8. Декларація про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання і їхнє

усиновлення на національному і міжнародному рівнях. Прийнята резолюцією 41/85 Генеральної Асамблеї від 3 грудня 1986 року.

9. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення. Документ Ради Європи, прийнятий сесією Гаазької конференції з міжнародного приватного права 29 травня 1993 р.
10. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми. Документ Ради Європи, Люксембург, 20 травня 1980 року.
11. Конвенція про стягнення за кордоном аліментів. Документ Організації Об'єднаних Націй від 20 червня 1956 р.
12. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Документ Організації Об'єднаних Націй від 18.12.1979 р.
13. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Документ Організації Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р.
14. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Документ Організації Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р.
15. Європейська Конвенція про усиновлення дітей (переглянута). Україна підписала 27.11.2008 р. Дата ратифікації 15.02.2011 (із застереженням).

Національне законодавство

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956 р.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.
5. Цивільний процесуальний кодекс України 18.03.2004 р.
6. Закон України від 26.04.2001 року «Про охорону дитинства».
7. Закон України від 13.01.2005 року «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».
8. Закон України від 15.11.2001 року «Про попередження насильства в сім'ї».
9. Закон України «Про ратифікацію Європейської Конвенції про усиновлення дітей (переглянута) від 15.02.2011 р. № 3017-IV».
10. Закон України від 20.07.2006 р. «Про приєднання України до Конвенції про стягнення аліментів за кордоном».
11. Порядок стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про надання правової допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України.
12. Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок, затверджена постановою Верховної Ради України від 05.03.1999 року.
13. Положення про дитячий будинок сімейного типу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р.
14. Положення про прийомну сім'ю, затверджене постановою Кабінету

- Міністрів України від 26.04.2002 р.
15. Перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 р.
  16. Порядок стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р.
  17. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р.
  18. Умови та порядок штучного запліднення та імплантації ембріона (ембріонів) та методів їх проведення, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 04.02.1997 р.
  19. Постанова КМУ «Про утворення Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини» від 25.03.2006р. № 367.
  20. Постанови КМУ від 8.10.2008 р. N 905 (діє з 1.12.2008 р.)Про затвердження порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сімейне право України: Підручник/ Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. - К.: Юрінком Інтер, 2023. - 264с.
2. Гурська Т. Охорона здоров'я і репродуктивні права жінок (цивільно-правовий аспект)// підприємництво, господарство і право. - 2024. - № 2.
3. Дзера О. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому Сімейному кодексі України// Юридична Україна. - 2021. - № 1.
4. Короткова Л., Віхров О. Сімейне право України (історичний огляд)// Право України. - 2024. - № 11-12.
5. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України/ За ред. Ю.С. Червоного. Перевипуск - К.: Істина, 2020. - 464с.
6. Ромовська З.В. Українське сімейне право: Підручник для студентів вищих навчальних закладів.-К.: Правова єдність, 2023 р.
7. Сімейне право України: Підручник/ За ред. Гопанчука В.С. - К.: Істина, 2022. - 304с.
8. Сімейне право України: Підручн./ За ред.. Ю.С. Червоного.- К.: Істина, 2023 р.
9. Дякович М.М. Правовий режим майна подружжя / М.М. Дякович // Довідник нотаріуса. - 2023. - № 2. - С 15-16.
10. Шевченко А. Становлення та розвиток основних інститутів українського шлюбно-сімейного права Х-ІХ ст.ст. Монографія /А. Шевченко, В. Озель.- Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2022.-292.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Корисні веб-сайти:

www.president.gov.ua – Президент України.
www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України.
www.minjust.gov.ua – Міністерство юстиції України
www.bank.gov.ua – Національний банк України
www.ukrstat.gov.ua – Державний комітет статистики України.
www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний державний реєстр судових рішень.
www.ccu.gov.ua/ - Конституційний Суд України
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ – Верховний Суд.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М. Горького.
www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
www-library.univer.kharkov.ua – Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна
<http://univd.edu.ua/ibportal/> - Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ.

Юридичні електронні журнали та газети:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b19> – Офіційний вісник України
[http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(firstview\)/vis.html?OpenDocument&Count=1000](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(firstview)/vis.html?OpenDocument&Count=1000) – Вісник Верховного Суду України.
<https://pravo.ua/> - Видання «Юридична практика».
www.yur-gazeta.com – Газета «Юридична газета»
www.ukurier.gov.ua - Газета «Урядовій кур'єр».
<https://yvu.com.ua/> - Газета «Юридичний Вісник України».
www.ccu.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Конституційного Суду України»
www.nbuv.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Національної академії прокуратури України».
www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pgip/index.html - Науковий фаховий журнал «Підприємництво, господарство і право».
www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm - Науковий фаховий журнал «Форум права».
www.nbuv.gov.ua/e-journals/prtup/index.html - Науковий фаховий журнал «Право та управління»
<http://iadvocate.com.ua/avtoram.html> - Науковий журнал «Адвокат»
www.pravoua.com.ua - Юридичний журнал «Право України».

<https://protocol.ua/ua/> – Юридичний інтернет ресурс.

Міжнародні суди:

www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)

www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)

www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)

www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Міжнародні економічні і фінансові організації:

www.imf.org – Міжнародний валютний фонд.

<https://www.un.org/> – Організація Об'єднаних Націй.

www.wto.org – Світова організація торгівлі.

www.worldbank.org – Група Світового Банку.

1. Довідник користувача ЄКТС [Електронний ресурс]. URL: http://mdu.in.ua/Ucheb/dovidnik_koristuvacha_ekts.pdf (дата звернення: 04.11.2017).

2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 04.11.2017).

3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 04.11.2017).

4. Національна рамка кваліфікацій.

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015р. № 1187 «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 347) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-п> (дата звернення: 04.08.2018).

6. Рекомендації до структури і змісту робочої програми навчальної дисципліни. Додаток 2 до листа МОН України від 9.07.2018 №1/9-434.

7. Стандарти і рекомендації забезпечення якості на європейському освітньому просторі. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 04.11.2017).